

Termiņuzturēšanās atļauja un ES Zilā karte – piecas atšķirības (1) 1/22/20

Ar ko atšķiras termiņuzturēšanās atļauja no ES Zilās kartes? Lai gan abi dokumenti dod tiesības ārzemniekam noteiktu laikposmu uzturēties Latvijā, pastāv būtiskas atšķirības, kas jāņem vērā, izvēloties vienu no tiem. Šajā rakstā – par piecām galvenajām atšķirībām starp termiņuzturēšanās atļauju un ES Zilo karti.

Uzturēšanās pamats Latvijā

Ņemot vērā darbaspēka trūkumu Latvijā, darba devēji bieži nodarbina ārzemniekus, kuriem pirms darba tiesisko attiecību uzsākšanas jāiegūst pamats uzturēties un tikt nodarbinātiem Latvijā. Ja uzturēšanās ir īslaicīga, derēs vīza. Ja tiek plānota ilgtermiņa uzturēšanās Latvijā, tad ārzemniekam ir izvēle pieteikties termiņuzturēšanās atļaujai (“TUA”) vai ES Zilajai kartei. Abi dokumenti ir termiņuzturēšanās atļaujas, kuras var iegūt ar tiesībām uz nodarbinātību, tomēr abas atšķir pieci faktori.

1. Prasības un priekšrocības attiecībā uz ārzemnieka izglītību vai darba pieredzi

Termiņuzturēšanās atļauja

Šis dokuments dod ārzemniekam tiesības uzturēties Latvijā līdz pat pieciem gadiem. Pretendēt uz TUA un uzturēšanos Latvijā šādu laikposmu var ārzemnieks, kas ieguvis –

- kvalifikāciju darba līgumā noteiktajā specialitātē, ja šī profesija ir reglamentēta;¹ vai
- atbilstošu izglītību darba līgumā noteiktajā specialitātē; vai
- trīs gadu pieredzi profesijā, kurā darba devējs plāno nodarbināt ārzemnieku, ja tā nav reglamentēta.²

Noformējot izsaukumu, kas ir obligāts priekšnoteikums ārzemnieka uzaicināšanai darbam Latvijā un TUA iegūšanai, saskaņā ar Uzturēšanās atļauju noteikumiem Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (“PMLP”) darba devējam jāiesniedz ārzemnieka kvalifikācijas atzišanas dokumenta, legalizēta izglītības dokumenta vai trīs gadu pieredzi apliecinoša dokumenta kopija.

ES Zilā karte

Šī karte ir TUA, ko izsniedz tikai augsti kvalificētiem ārzemniekiem, kas tiks nodarbināti pie darba devēja Latvijā. Lai pretendētu uz ES Zilo karti, ārzemniekam jābūt –

- augstākajai izglītībai studiju programmā, kuras ilgums ir vismaz trīs gadi darba līgumā noteiktajā nozarē; vai
- vismaz piecu gadu profesionālajai pieredzei darba līgumā noteiktajā specialitātē vai nozarē.³

Arī piesakoties ES Zilās kartes saņemšanai, izsaukuma iesniegšana PMLP ir obligāts priekšnoteikums ārzemnieka nodarbināšanai Latvijā. Ārzemnieks, kas pretendē uz ES Zilo karti un tiks nodarbināts pie darba devēja Latvijā tādā profesijā, kura ietilpst Profesiju klasifikatora pirmajā vai otrajā pamatgrupā,⁴ var nebūt ieguvis augstāko izglītību vismaz trīs gadus ilgā studiju programmā darba līgumā paredzētajā specialitātē vai nozarē, toties ārzemnieks var tikt nodarbināts Latvijā uz vismaz piecu gadu profesionālās

pieredzes pamata. Šādā gadījumā līdz ar izsaukuma iesniegšanu PMLP darba devējam jāiesniedz apliecinājums par ārzemnieka profesionālo pieredzi attiecīgajā profesijā vai nozarē.

2. Brīvas darbavietas pieteikšana Nodarbinātības valsts aģentūrā (“NVA”)

Terminuzturēšanās atļauja

Pirms ārzemnieka nodarbināšanas Latvijā uz darba līguma pamata, ja ārzemnieks pretendē uz TUA, darba devējam saskaņā ar MK noteikumiem par ārzemnieku nodarbināšanu⁵ ir pienākums pieteikt brīvu darbavietu NVA CV un vakanču portālā uz vismaz desmit darbdienu. Ja pēc šī termiņa beigām nav pieteicies neviens vakancē publicētajām prasībām atbilstošs Latvijas iedzīvotājs, tad darba devējs var iesniegt izsaukumu PMLP, lai uzaicinātu ārzemnieku darbam Latvijā.

ES Zilā karte

Uzaicinot ārzemnieku, kurš pretendē uz ES Zilo karti, darba devējam nav pienākuma pieteikt brīvu darbavietu NVA portālā, tātad ES Zilās kartes iegūšanas process ārzemniekam ir par desmit darbdienu īsāks.

3. Minimālā darba samaksa, lai nodarbinātu ārzemnieku Latvijā

Terminuzturēšanās atļauja (“TUA”)

Lai darba devējs nodarbinātu ārzemnieku Latvijā, jāievēro normatīvais regulējums par darba samaksas minimālo apmēru. Tai jāatbilst strādājošo mēneša vidējai bruto darba samaksai iepriekšējā gadā saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (“CSP”) jaunāko publicēto informāciju. Saskaņā ar CSP datiem 2019. gadā vidējā darba samaksa Latvijā pirms nodokļu nomaksas bija 1076 eiro, tātad darba samaksai ārzemniekam jābūt vismaz 1076 eiro pirms nodokļu nomaksas. Tā kā mēneša vidējā bruto darba samaksa iepriekšējā gadā var mainīties katru gadu 1. aprīlī, darba devējiem jāseko līdzi CSP publicētajai informācijai.

ES Zilā karte

Ārzemniekiem, kas pretendē uz ES Zilo karti, darba samaksu aprēķina no iepriekšējā gada vidējās darba samaksas, piemērojot koeficientu 1,5 (vai 1,2 gadījumā, ja ārzemnieks tiks nodarbināts “trūkstošajā” profesijā⁶). Attiecīgi, no šā gada 1. aprīļa darba samaksai ES Zilās kartes pretendētājam jābūt vismaz 1614 eiro (vai 1291,20 eiro gadījumā, ja ārzemnieka profesija ir “trūkstošo” profesiju sarakstā).

4. Valsts nodevas apmērs iesniegto dokumentu izskatīšanai PMLP

Pēc izsaukuma apstiprinājuma saņemšanas ārzemniekam ir pienākums iesniegt PMLP papildu dokumentus neatkarīgi no tā, vai ārzemnieks pieteiksies TUA vai ES Zilajai kartei. Valsts nodevas apmēru, kurš atšķiras atkarībā no pieteikšanās uz TUA vai ES Zilo karti, nosaka MK noteikumi.⁷

Terminuzturēšanās atļauja

Valsts nodevas likme par dokumentu izskatīšanu TUA pieprasīšanai ir:

30 dienu laikā	10 darbdienu laikā	5 darbdienu laikā
100 eiro	200 eiro	400 eiro

ES Zilā karte

Valsts nodevas likme par dokumentu izskatīšanu ES Zilās kartes pieprasīšanai ir:

10 darbdienu laikā	5 darbdienu laikā
100 eiro	200 eiro

Tātad, piesakoties ES Zilajai kartei, dokumentu izskatīšanai ir paredzēti tikai divi termiņi, turklāt valsts nodevas likme, salīdzinot ar dokumentu izskatīšanu, piesakoties uz TUA tādā pašā termiņā, ir mazāka.

5. Uzturēšanas ilgums Latvijā un sekas pēc ārzemnieka nodarbināšanas termiņa beigām

Termiņuzturēšanās atļauja

Ārzemniekam ir tiesības pieprasīt TUA uz nodarbināšanas laiku, kas nepārsniedz piecus gadus. Attiecīgi TUA tiek izdota uz nodarbināšanas laiku jeb uz tādu periodu, uz kādu starp darba devēju Latvijā un ārzemnieku ir noslēgts darba līgums. Beidzoties darba līgumā noteiktajam darba tiesisko attiecību termiņam (ja darba līgums slēgts uz noteiktu laiku), ārzemniekam no Latvijas jāizceļo, ja nepastāv cits tiesisks pamats, kas ļauj tam uzturēties Latvijā. Turpretī, ja darba tiesiskās attiecības starp darba devēju Latvijā un ārzemnieku tiek izbeigtas pirms TUA derīguma termiņa beigām un darba līgumā paredzētajam darba tiesisko attiecību beigu termiņam, tad ārzemniekam un darba devējam ir pienākums trīs darbdienu laikā ziņot par darba tiesisko attiecību izbeigšanu PMLP. PMLP pieņem lēmumu par TUA anulēšanu un termiņu, kurā ārzemniekam jāizceļo no Latvijas. Maksimālais ārzemnieka uzturēšanās termiņš Latvijā pēc TUA anulēšanas ir 45 dienas.⁸

ES Zilā karte

Šo karti arī var izsniegt uz visu ārzemnieka nodarbināšanas laiku Latvijā, nepārsniedzot piecus gadus. Būtiska atšķirība no TUA ir gadījumā, ja ārzemnieks pieprasa ES Zilo karti uz laiku, kas nepārsniedz vienu gadu. Tā tiek izsniegta un ir derīga trīs mēnešus ilgāk par ārzemnieka nodarbināšanas laiku Latvijā.⁹ Tātad ES Zilā karte netiek anulēta vēl trīs mēnešus pēc darba tiesisko attiecību beigām, un ārzemnieks šo trīs mēnešu garumā var saņemt bezdarbnieka pabalstu. Ārzemnieks, kurš ir ES Zilās kartes turētājs un tās derīguma termiņa laikā uzturas Latvijā, ir Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma subjekts.

¹ Likums "Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu." Latvijas Vēstnesis, 105, 06.07.2001.

² MK 2010. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi," 16.3 punkts. Latvijas Vēstnesis, 101, 29.06.2010.

³ Imigrācijas likuma 1. panta 2.1 punkts. Latvijas Vēstnesis, 169, 20.11.2002.

⁴ MK 2017. gada 23. maija noteikumi Nr. 264 par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām. Latvijas Vēstnesis, 104, 29.05.2017.

⁵ MK 2014. gada 28. janvāra noteikumi Nr. 55 par ārzemnieku nodarbināšanu. Latvijas Vēstnesis, 31, 12.02.2014.

⁶ MK 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 "Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijā var uzaicināt ārzemniekus." Latvijas Vēstnesis, 47, 06.03.2018.

⁷ MK 2017. gada 12. septembra noteikumi Nr. 557 par valsts nodevu par vīzas, uzturēšanās atļaujas vai ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijā pieprasīšanai nepieciešamo dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem. Latvijas Vēstnesis, 187, 20.09.2017.

⁸ MK 2010. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi," 100. punkts. Latvijas Vēstnesis, 101, 29.06.2010.

⁹ Imigrācijas likuma 23. panta pirmās daļas 6. punkts. Latvijas Vēstnesis, 169, 20.11.2002.